

NHẬP MÔN LẬP TRÌNH

GVHD: Trương Toàn Thịnh

- Bảng quyết định
- Bài toán ngày tháng
- Bài toán tính tiền điện/nước
- Cài đặt đệ quy cho lập trình rẽ nhánh
- Kỹ thuật thay thế rẽ nhánh
- Bài tập

- Mô tả rõ ràng các nhánh rẽ của quy trình xử lý
- Cần chuẩn bị bảng quyết định trước khi viết mã nguồn
- Có thể trình bày bảng quyết định dưới dạng văn bản
- Cần phân tích rõ các trường hợp logic xảy
 ra

BẢNG QUYẾT ĐỊNH

- Ví dụ: xét hàm pow(x, y), yêu cầu x, y > 0
- Nhận xét:
 - Nếu bậc chẵn ta thấy $\sqrt{-8}$ không tồn tại
 - Nếu bậc lẻ ta thấy $\sqrt[3]{-8} = -2$
- Ta có thể viết ngay bảng quyết định

1 2	$x \ge 0$: tính $\sqrt[n]{x}$ nhờ gọi pow $(x, 1.0/n)$	\rightarrow
n lẻ	$x < 0$: $\sqrt[n]{x} = -\sqrt[n]{-x}$, nhờ gọi $-pow(-x, 1.0/n)$	
n ah ön	$x \ge 0$: tính $\sqrt[n]{x}$ nhờ gọi pow $(x, 1.0/n)$	→
n chẵn	$x < 0$: $\sqrt[n]{x}$ không tồn tại	

BẢNG QUYẾT ĐỊNH

Cải tiến bảng quyết định

$x \ge 0$	Tính $\sqrt[n]{x}$ nhờ gọi pow(x, 1.0/n)		
x < 0	n lẻ	$\sqrt[n]{x} = -\sqrt[n]{-x}$, tính nhờ gọi $-\text{pow}(-x, 1.0/n)$	
	n chẵn	$\sqrt[n]{x}$ không tồn tại	

Đoạn mã

```
void main(){
  double n, x, kq;
  printf("Nhap n: "); scanf("%lf", &n);
  printf("Nhap x: "); scanf("%lf", &x);
  if(x >= 0) kq = pow(x, 1.0/n);
  else {
   if(n % 2 == 1) kq = -pow(-x, 1.0/n);
   else printf("Không ton tai\n");
  }}
```


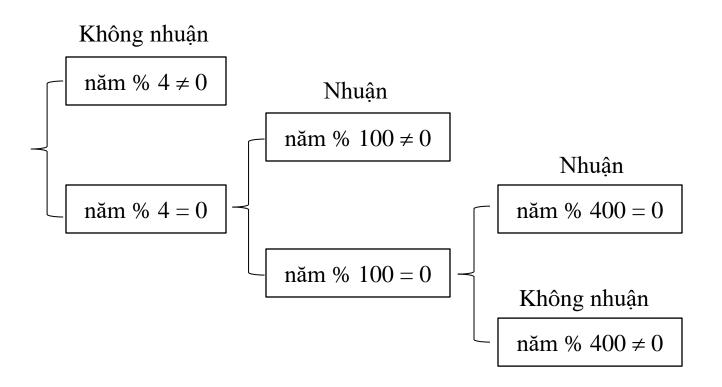
- Ý nghĩa bảng quyết định:
 - Phân tích kỹ và chặt chẽ về mặt logic các trường hợp rẽ nhánh
 - Giúp quá trình cài đặt dễ dàng hơn
 - Giảm thiểu việc sót trường hợp hay lỗi logic
 - Đóng vai trò xây dựng các bộ dữ liệu kiểm tra mã nguồn

- Bảng quyết định
- Bài toán ngày tháng
- Bài toán tính tiền điện/nước
- Cài đặt đệ quy cho lập trình rẽ nhánh
- Kỹ thuật thay thế rẽ nhánh
- Bài tập

- Vấn đề năm nhuận:
 - Một năm thường có 365 ngày
 - Một năm nhuận có 366 ngày
 - Quy tắc của năm nhuận
 - Năm % 4 ≠ 0 là năm không nhuận
 - Năm % 4 = 0 & % 100 ≠ 0 là năm nhuận
 - Năm % 100 = 0 & % 400 ≠ 0 là năm không nhuận
 - Năm % 400 = 0 là năm nhuận

Vấn đề năm nhuận:

Vấn đề năm nhuận:

Dòng	Mô tả
1	<pre>int checkLeapYear(int y){</pre>
2	if(y < 1900 y > 10000) return -1
3	else{
4	if(y % 4 != 0) return 0;
5	else{
6	if(y % 100 != 0) return 1;
7	else{
8	if(y % 400 == 0) return 1;
9	else return 0;
10	}
11	}
12	}

 Vấn đề năm nhuận: Trong đoạn mã có thể rút gọn phần else

Dòng	Mô tả
1	int checkLeapYear(int y){
2	if $(y < 1900 y > 10000)$ return -1
3	else if(y % 4 != 0) return 0;
4	else if(y % 100 != 0) return 1;
5	else if(y % 400 == 0) return 1;
6	else return 0;
7	}

- Vấn đề năm nhuận:
 - Nhận xét một năm:
 - Là nhuận: năm % 400 = 0 hoặc (% 4 = 0 và % 100 ≠
 0)
 - · Không nhuận nếu rơi vào các trường hợp còn lại
 - Đoạn mã

Dòng	Mô tả
1	int checkLeapYear(int y){
2	if $(y < 1900 y > 10000)$ return -1
3	else if((y % 4 == 0 && y%100!=0) (y%400==0)) return 1;
4	else return 0;
5	}

- Vấn đề số lượng ngày của tháng
 - Các tháng 1, 3, 5, 7, 8, 10, 12 có 31 ngày
 - Các tháng 4, 6, 9, 11 có 30 ngày
 - Tháng 2 năm thường: 28 ngày
 - Tháng 2 năm nhuận: 29 ngày
- Bảng quyết định

Năm ∉ [1900, 10000	Không xét	
Tháng $\in \{1, 3, 5, 7, 8, 10, 12\}$		31 ngày
Tháng $\in \{4, 6, 9, 11\}$		30 ngày
Thán a 2	Năm nhuận	29 ngày
Tháng = 2	Năm thường	28 ngày

Vấn đề số lượng ngày của tháng

Dòng	Mô tả
1	int nDayOfMonth(int m, int y){
2	int isLeap = checkLeapYear(y);
3	if(isLeap == -1 $m < 1 m > 12$) return -1;
4	else{
5	switch(m){
6	case 1: case 3: case 5: case 7: case 8: case 10: case 12: return 31;
7	case 4: case 6: case 9: case 11: return 30;
8	default:
9	if(isLeap == 1) return 29;
10	else return 28;
11	}
12	}}

- Vấn đề ngày kế tiếp
 - Với dữ liệu nhập là ngày, tháng và năm hãy cho biết ngày kế tiếp
- Ví dụ:
 - 28/02/2001 có ngày kế là 01/03/2001
 - 28/02/2008 có ngày kế là 29/02/2008
 - 31/12/2008 có ngày kế là 01/01/2009

Năm ∉ [1900	[1900, 10000] ∨ Tháng ∉ [1, 12] ∨ Ngày ∉ [1, ngàyTrongTháng]		Không xét
$1 \leq Ngày < ng$	<mark>lgà</mark> y < ngàyTrongTháng		Ngày + 1, Tháng, Năm
Ngày = ngàyTrongTháng		Tháng < 12	1, Tháng + 1, Năm
		Tháng = 12	1, 1, Năm + 1

Vấn đề ngày kế tiếp

previous day/days?

Dòng	Mô tả
1	int nextDay(int d, int m, int y){
2	<pre>int nDayInMonth = nDayOfMonth(m, y);</pre>
3	if(nDayInMonth == -1 \parallel d < 1 \parallel d > nDayInMonth) return -1;
4	else{
5	if(d < nDayInMonth) d++;
6	else if(m < 12){
7	d = 1; m++
8	}
9	else{
10	d = m = 1; y++;
11	}}
12	return 1;}

- Bảng quyết định
- Bài toán ngày tháng
- Bài toán tính tiền điện/nước
- Cài đặt đệ quy cho lập trình rẽ nhánh
- Kỹ thuật thay thế rẽ nhánh
- Bài tập

- Tính tiền điện theo số kWh một hộ sử dụng
- Tổng tiền = số tiền cần đóng + 10% VAT
- Bång giá

Định mức sử dụng	Giá bán (đồng / kWh)
Kwh từ 0 – 100	1242
Kwh từ 101 – 150	1304
Kwh từ 151 – 200	1651
Kwh từ 201 – 300	1788
Kwh từ 301 – 400	1912
Kwh từ 401 trở lên	1962

Ví dụ: Tiêu thụ 215 kwh cần thanh toán

100 kwh	50kwh	50kwh	15kwh	Tổng 215kwh
100×1242	2 50 × 1304	50 × 1651	15 × 1788	298770 + 10%

Bảng quyết định

Trường họp	Cách tính (chưa thuế)
Kwh ≤ 100	$\mathbf{Kwh} \times 1242$
$100 < \mathbf{Kwh} \le 150$	$100 \times 1242 + (\mathbf{Kwh} - 100) \times 1304$
$150 < \mathbf{Kwh} \le 200$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + (\mathbf{Kwh} - 150) \times 1651$
$200 < \mathbf{Kwh} \le 300$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + (\mathbf{Kwh} - 200) \times 1788$
$300 < \mathbf{Kwh} \le 400$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + 100 \times 1788 + ($ Kwh - 300) \times 1912
Kwh > 400	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + 100 \times 1788 + 100 \times 1912 + (Kwh - 400) × 1962$

Đoạn mã

Dòng	Mô tả
1	double TienDien(int k){
2	double $s = 0$;
3	$if(k \le 100) s = k * 1242;$
4	else if($k \le 150$) $s = 100*1242 + (k - 100)*1304;$
5	else if($k \le 200$) $s = 100*1242 + 50*1304 + (k - 150)*1651;$
6	else if $(k \le 300)$ s= $100*1242 + 50*1304 + 50*1651 + (k - 200)*1788;$
7	else if $(k \le 400)$ s= $100*1242 + 50*1304 + 50*1651 + 100)*1788 + (k - 300)*1912;$
8	else $s = 100*1242 + 50*1304 + 50*1651 + 100)*1788 + 100*1912 + (k - 400)*1962;$
9	s = s*1.1;
10	return s;

Cải tiến thuật toán

Kwh ≤ 100	$\mathbf{Kwh} \times 1242$
$100 < \mathbf{Kwh} \le 150$	$100 \times 1242 + (\mathbf{Kwh} - 100) \times 1304$
$150 < \mathbf{Kwh} \le 200$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + (\mathbf{Kwh} - 150) \times 1651$
$200 < \mathbf{Kwh} \le 300$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + (\mathbf{Kwh} - 200) \times 1788$
$300 < \mathbf{Kwh} \le 400$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + 100 \times 1788 + (\mathbf{Kwh} - 300) \times 1912$
Kwh > 400	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + 100 \times 1788 + 100 \times 1912 + ($ Kwh
	$-400) \times 1962$

- Đặt 5 mốc: L1 = 100, L2 = 150, L3 = 200, L4
 = 300 và L5 = 400.
- Đặt tương ứng các mức giá: P1 = 1242, P2 = 1304, P3 = 1651, P4 = 1788, P5 = 1912 và P6 = 1962

Cải tiến thuật toán

Kwh ≤ 100	$\mathbf{Kwh} \times 1242$
$100 < \mathbf{Kwh} \le 150$	$100 \times 1242 + (\mathbf{Kwh} - 100) \times 1304$
$150 < \mathbf{Kwh} \le 200$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + (\mathbf{Kwh} - 150) \times 1651$
$200 < \mathbf{Kwh} \le 300$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + (\mathbf{Kwh} - 200) \times 1788$
$300 < \mathbf{Kwh} \le 400$	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + 100 \times 1788 + (\mathbf{Kwh} - 300) \times 1912$
Kwh > 400	$100 \times 1242 + 50 \times 1304 + 50 \times 1651 + 100 \times 1788 + 100 \times 1912 + ($ Kwh $-400) \times 1962$

- Đặt hằng số _VAT = 0.1
- Tính sẵn các đại lượng màu
 - T1 = L1*P1; T2 = T1 + (L2 L1)*P2
 - T3 = T2 + (L3 L2)*P3; T4 = T3 + (L4 L3)*P4
 - T5 = T4 + (L5 L4)*P5

• Đoạn mã cải tiến

Dòng	Mô tả
1	double TienDien(int k){
2	double $s = 0$;
3	$if(k \le L1) s = k * P1;$
4	else if($k \le L2$) $s = T1 + (k - L1)*P2$;
5	else if($k \le L3$) $s = T2 + (k - L2)*P3$;
6	else if($k \le L4$) $s = T3 + (k - L3)*P4$;
7	else if($k \le L5$) $s = T4 + (k - L4)*P5$;
8	else $s = T5 + (k - L5)*P6;$
9	$s = s*(1+_VAT);$
10	return s;

- Cải tiến thuật toán (tiếp theo)
 - Nhận thấy việc tính tiền chỉ rơi vào các trường hợp sau trong một đoạn [L, R]
 - Trường hợp 1: số tiền là 0 nếu số kwh < L
 - Trường hợp 2: số tiền = (kwh L) × đơn_giá nếu L
 ≤ kwh < R
 - Trường hợp 3: số tiền = $(L R) \times \mathbf{don}_{\mathbf{giá}}$ nếu **kwh** > R

• Đoạn mã cải tiến (tiếp theo)

Dòng	Mô tả		
1	#define _Extream -1		
2	double Tinh(int L, int R, double P, int k){		
3	double $kq = 0$;		
4	if(k < L) return kq;		
5	else{ k nằm trog vùng xl		
6	$if(k < R \parallel R == _Extream) kq = (k - L)*P;$		
7	else $kq = (R - L)*P;$		
8	}		
9	return kq;		
10	}		
11			

• Đoạn mã cải tiến (tiếp theo)

Dòng	Mô tả	
1	double TienDien(int k){	
2	double s = Tinh(0, L1, P1, k) + Tinh(L1, L2, P2, k) + Tinh(L2, L3, P3, k) + Tinh(L3, L4, P4, k) + Tinh(L4, L5, P5, k) + Tinh(L5, _Extream, P6, k);	
3	s = (1 + VAT)*s;	
4	return s;	
5	}	

vd: k=101

BÀI TOÁN TÍNH TIỀN NƯỚC

- Tính tiền nước theo số m³ một hộ sử dụng
- Tổng tiền = số tiền cần đóng + 15%
- Bảng giá

Định mức sử dụng theo n người	Giá bán (đồng / m³)
$n \times 4 \text{ m}^3$	4400 đ/m ³
$n \times 2 \text{ m}^3$	8300 đ/m ³
$n \times \text{số m}^3 \text{ tiếp theo}$	10500 d/m^3

 Ví dụ: Hộ gia đình có n = 4 thành viên sử dụng 50 m³ nước. Vậy cần thanh toán

$4 \times 4 \text{ m}^3$	$4 \times 2 \text{ m}^3$	26 m ³	Tổng
4400 × 16	8300 × 8	10500×26	409800 + 15%

BÀI TOÁN TÍNH TIỀN NƯỚC

Bảng quyết định

	Trường hợp	Cách tính (chưa thuế)
n	$n^3 \le n \times 4$	$\mathbf{m}^3 \times 4400$
n	$\times 4 < \mathbf{m}^3 \le n \times (4+2)$	$(n \times 4) \times 4400 + (\mathbf{m}^3 - n \times 4) \times 8300$
n	$\times (4+2) < \mathbf{m}^3$	$(n \times 4) \times 4400 + (n \times 2) \times 8300 + [\mathbf{m}^3 - n \times (4+2)] \times 10500$

Đoạn mã

Dòng	Mô tả
1	double TienNuoc(int m3, int n){
2	double $s = 0$;
3	$if(m3 \le n*4) s = m3 * 4400;$
4	else if(m3 \leq n*(4 + 2)) s = n*4*4400 + (m3 - n*4)*8300;
5	else $s = n*4*4400 + n*2*8300 + (m3 - n*(4 + 2))*10500;$
6	return (1+0.15)*s;}

- Bảng quyết định
- Bài toán ngày tháng
- Bài toán tính tiền điện/nước
- Cài đặt đệ quy cho lập trình rẽ nhánh
- Kỹ thuật thay thế rẽ nhánh
- Bài tập

- Kỹ thuật đệ quy là một hàm gọi lại chính nó để giải quyết một bài toán nhỏ hơn.
- Xử lý rẽ nhánh chuyển sang một trường hợp dễ dàng giải quyết
- Xét bảng quyết định tính $\sqrt[n]{x}$

n = 0	$\sqrt[n]{\chi}$ không tồn tại vì không thể tính $\chi^{\frac{1}{0}}$		
m < 0	x = 0	$\sqrt[n]{\chi}$ không tồn tại	
n < 0	x ≠ 0	Đưa về t	rường hợp m = -n > 0 nhờ $\sqrt[n]{\chi} = \frac{1}{\sqrt[n]{\chi}}$
	$x \ge 0$	Tính $\sqrt[n]{\chi}$	nhờ gọi pow(x, 1.0/n)
n > 0	1 77 / 0 1	n lẻ	Dựa vào $\sqrt[n]{x} = -\sqrt[n]{-x}$
		n chẵn	$\sqrt[n]{\chi}$ không tồn tại

CÀI ĐẶT ĐỆ QUY CHO LẬP TRÌNH RỄ NHÁNH

• Đoạn mã

Dòng	Mô tả
1	#include <math.h></math.h>
2	<pre>void sqrt_N(double x, int n, bool& errorFlag){</pre>
3	double $kq = 0$;
4	errorFlag = false;
5	if(n == 0) errorFlag = true;
6	else if $(n < 0)$ {
7	if(x == 0) errorFlag = true;
8	else $kq = 1/sqrt_N(x, -n, errorFlag);$
9	}
10	else{
11	$if(x \ge 0) kq = pow(x, 1.0/n);$
12	else{
13	$if(n \% 2 == 1) kq = -sqrt_N(-x, n, errorFlag)$
14	else errorFlag = true;
15	}
16	}
17	}

- Có thể thay thế cấu trúc rẽ nhánh bằng công thức toán trong một số trường hợp
- Xét bài toán

$$f(n) = \begin{cases} 3n+1(n=2k+1) \\ \frac{n}{2}(n=2k) \end{cases}$$

Các công thức thay thế rẽ nhánh

$$(n \% 2)*(3*n + 1) + (1 - n\%2)*(n/2)$$

 $(n\%2==1)*(3*n + 1) + (1 - n\%2)*(n/2)$

Xét bài toán

$$|a| = \begin{cases} a(a \ge 0) \\ -a(a < 0) \end{cases}$$

Các công thức thay thế rẽ nhánh

$$(a \ge 0)*a + (a < 0)*(-a)$$

$$(a \ge 0)*a + (1 - (a \ge 0))*(-a) = 2*a*(a \ge 0) - a$$

- Phần tử lớn nhất: (a > b)*a + (a <= b)*b
- Phần tử nhỏ nhất: (a > b)*b + (a <= b)*a

- Xét bài toán tính số ngày của tháng
 - Công thức tính số ngày cho các tháng khác 2

$$30+(m < 8)*(m\%2)+(m>=8)*(1-m\%2)$$

 Công thức tính số ngày cho tất cả các tháng (chưa xét năm nhuận)

$$28+$$
 $(m!=2)*(2+(m<8)*(m%2)+(m>=8)*(1-m%2))$

 Công thức tính số ngày cho tất cả các tháng (xét năm nhuận)

$$28 + (m!=2)*(2+(m<8)*(m\%2)+(m>=8)*(1-m\%2)) + (m==2)*(y\%4==0\&\&y\%100!=0)||(y\%400==0))$$

- Cú pháp biểu thức điều kiện trong C
 <Biểu thức luận lý> ? A:B
- Tính trị tuyệt đối

liue -> returi

(a > 0)?a: -a

Tính số lớn hơn

false -> -a

• Tính số ngày trong tháng (không xét tháng 2) (m<8)?((m%2==1)?31:30):((m%2==1)?30:31)

- Xây dựng bảng kiểm thử chương trình
 - Lấy lại ví dụ tính $\sqrt[n]{x}$

Phạm vi n	Phạm vi x	n	X	Kết quả mong đợi
n = 0	Bất kỳ	0	1.3	
		0	0	
		0	-1.3	Không tồn tại
n < 0	x = 0	-1	0	
		-20.7	0	
	x ≠ 0	-1	1	1
		-2	4	0.5
		-2	-1.7	Không tồn tại
		-3	8.0	-0.5
n > 0	x ≥ 0	2	0	0
		102	1	1
		4	81	3
	x < 0	3	-125	-5 (n lẻ)
		4	-0.115	Không tồn tại (n chẵn) 36

- Bảng quyết định
- Bài toán ngày tháng
- Bài toán tính tiền điện/nước
- Cài đặt đệ quy cho lập trình rẽ nhánh
- Kỹ thuật thay thế rẽ nhánh
- Bài tập

BÀI TẬP

- Xét cách tính thuế thu nhập theo tháng như sau
 - $\$ \le 4$ triệu thì thuế 0%
 - 4 triệu < \$ \leq 6 triệu thì thuế 5%
 - 6 triệu < \$ \leq 9 triệu thì thuế 10%
 - 9 triệu < \$ \leq 14 triệu thì thuế 15%
 - 14 triệu < \$ \leq 24 triệu thì thuế 20%
 - 24 triệu < \$ \leq 44 triệu thì thuế 25%
 - 44 triệu < \$ \leq 84 triệu thì thuế 30%
 - 84 triệu < \$ thì thuế 35%
- Ví dụ:
 - Thu nhập 5 triệu thì thuế đóng là: 1 triệu \times 5% = 50,000
 - Thu nhập 8 triệu thì thuế đóng là: 2 triệu \times 5% + 2 triệu \times 10% = 100,000 + 200,000 = 300,000

int

Thu nhập 94 triệu thì thuế đóng là: 2 triệu \times 5% + 3 triệu \times 10% + 5 triệu \times 15% + 10 triệu \times 20% + 20 triệu \times 25% + 40 triệu \times 30% + 10 triệu \times 35% = 100,000 + 300,000 + 750,000 + 2,000,000 + 5,000,000 + 12,000,000 + 3,500,000 = 23,650,000

BÀI TẬP

 Nhóm hãy viết hàm tính thuế thu nhập với nguyên mẫu hàm như sau unsignlong

long TinhThue(long thuNhap){//...}

- Xét trường hợp giảm trừ gia cảnh: nếu người đóng thuế có người giảm trừ gia cảnh thì tương ứng giảm 1.6 triệu đồng/người trên tổng thu nhập của người đóng thuế
- Ví dụ: Người đóng thuế có thu nhập 10 triệu và có 1 người giảm trừ gia cảnh
 - Tính lại thu nhập = 10 triệu 1.6 triệu = 8.4 triệu
 - Sau đó tính thuế bình thường với 8.4 này
- Nhóm hãy viết hàm tính thuế thu nhập với nguyên mẫu như sau

long TinhThue(long thuNhap, int soLuongGiamTru){//...}